

Річний звіт

2024

(проект)

Про Центр політико-правових реформ

Неурядовий аналітичний центр, заснований у 1996 році, який працює на національному та регіональному рівнях в Україні. У 2016 році ЦППР був визнаний одним з найпрозоріших аналітичних центрів. 2017 року ЦППР розпочав формування регіональної мережі аналітичних центрів – Громадської мережі публічного права та адміністрації (UPLAN).

Штат ЦППР історично досить стабільний.

Засновником і головою правління ЦППР є Ігор Коліушко.

Ядро організації складають 25 експертів, які систематично беруть участь у проєктах ЦППР (з них 3 – професори права, 1 – доктор філософії, 10 – кандидати юридичних наук, решта – магістри права), 7 адміністративних працівників і 6 комунікаційних менеджерів. Для реалізації проєктів ЦППР за потреби залучає науковців та експертів з інших організацій або незалежних експертів.

Бачення

Україна – європейська держава, побудована на принципах демократії, правовладдя, належного врядування.

Місія

Сприяння інституційним реформам в Україні задля утвердження демократії, правовладдя та належного врядування.

Цінності

1. Патріотизм та історична тяглість
2. Добросесність і прозорість
3. Фаховість та інноваційність
4. Незалежність і неупередженість
5. Проактивність і поступ

Напрями діяльності

1. Конституціоналізм і парламентаризм
2. Урядування: формування політики, підзвітність, державна служба
3. Урядування: адміністративна процедура та адміністративні послуги
4. Місьцеве самоврядування та децентралізація
5. Судівництво
6. Кримінальна юстиція
7. Протикорупція
8. Європейська інтеграція
9. Розвиток громадянського суспільства

Конституціоналізм і парламентаризм

Керівники напряму: Юлія Кириченко та Ігор Коліушко

Експерти напряму: Антон Чиркін, Андрій Магера, Ірина Шостак, Ольга Івасюк, Олександр Марусяк, Геннадій Рижков

Наша мета: Підпорядкувати владу демократичній Конституції

Що ми робили:

1. Сприяли захисту воюючої української демократії:
 - організували та провели презентацію проєкту «Білої книги підготовки та організації післявоєнних виборів» (I частина) за участі членів Парламенту, Центральної виборчої комісії, представників органів виконавчої влади, політичних партій та громадянського суспільства;
 - послідовно відстоювали консолідовану позицію громадянського суспільства щодо неможливості проведення виборів в умовах війни;
 - здійснювали інформаційно-просвітницьку діяльність, беручи участь у теле- та радіоефірах, публічних дискусіях, круглих столах і тематичних заходах, пояснюючи громадянам України чому вибори під час війни неможливі;
 - протидіяли дезінформаційним наративам держави-агресора, публікуючи аналітику на підтвердження конституційності продовження повноважень Президента та Парламенту в умовах війни;
 - брали участь у робочій групі «Вибори на крилах перемоги», яка об'єднує провідних експертів з виборчого права у напрацюванні рекомендацій щодо організації та проведення післявоєнних виборів;
 - організували та провели три регіональні громадські обговорення на підготовки та організації післявоєнних виборів у Львові, Харкові та Одесі;
 - організували три фокус-групові дискусії щодо часу проведення перших післявоєнних виборів та впровадження нових інструментів для їх ефективного проведення у Полтаві, Одесі та Куп'янську.
2. Надавали експертну підтримку діяльності Верховної Ради України:
 - брали участь у робочій групі щодо доопрацювання проєкту Закону України «Про лобювання»;
 - здійснювали адвокаційну діяльність щодо необхідності прийняття Закону України «Про публічні консультації»;
 - напрацювали зміни до Закону України «Про правотворчу діяльність»;
 - у співпраці з представниками Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини напрацювали пропозиції до нової редакції проєкту Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»;
 - долучилися до експертного аналізу і надання висновку стосовно відповідності Конституції України проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правил етичної поведінки народних депутатів України (Етичного кодексу)», реєстр. №8327;
 - спільно з Дослідницькою службою Верховної Ради України підготували проєкт Методичних рекомендацій щодо здійснення постзаконодавчого контролю;

- актуалізували і привернули увагу юридичної спільноти до проблематики єдиних нормативних підходів у юридичній термінології, зокрема, організували та провели круглий стіл «Юридична термінологія: уніфікація та практичний аспект»;
- брали участь в роботі Міжвідомчої робочої групи з питань удосконалення законопроектної роботи, оцінки законодавчого впливу та підвищення результатів реалізації законів;
- у режимі ad hoc надавали консультації керівництву Парламенту і народним депутатам України з різних питань.

3. Сприяли відкритості в діяльності Верховної Ради України:

- адвокатували прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення деяких гарантій діяльності медіа, журналістів та громадян на доступ до інформації» (проект закону, реєстр. № 11321);
- організували та взяли участь у роботі виїзного засідання Комітету Верховної Ради України з питань правової політики у м. Дніпрі.

4. Підтримували парламентську дипломатію, зокрема долучились до заходів із доопрацювання та імплементації Закону України «Про правотворчу діяльність». Організували та разом із членами Комітету ВРУ з питань правової політики, представниками Апарату ВРУ і Міністерства юстиції України взяли участь у візиті до Федеративної Республіки Німеччина з метою обміну досвідом у сфері правотворення та взаємодії Уряду і Парламенту в межах законотворчої процедури.

5. Сприяли формуванню незалежного, ефективного та авторитетного КСУ:

- у межах заходів до Дня Конституції України провели семінар «Конституційний контроль в європейських державах: питання формування незалежних органів конституційного контролю», впродовж якого в контексті пошуку ефективної моделі формування персонального складу органу конституційного контролю був поданий аналіз та порівняння різних підходів до процедур відбору кандидатів до органів конституційного судочинства у деяких державах-членах ЄС;
- провели практичне обговорення на тему: «Виконання рішень Конституційного Суду України Парламентом: практичний аспект» з метою покращення виконання рішень КСУ Парламентом;
- підготували та презентували моніторинговий звіт за результатами проведення конкурсного відбору на посаду суддів Конституційного Суду України за новою процедурою;
- задля сприяння підвищенню суспільної довіри, авторитету та зміцнення незалежності конституційного судочинства напрацювали зміни до Закону України «Про Конституційний Суд України» в частині удосконалення на рівні закону дисциплінарної відповідальності суддів КСУ. Особлива увага при цьому була приділена дотриманню балансу між гарантіями та стандартами суддівської незалежності та врегулюванням чітких підстав і процедури притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

6. Працювали над посиленням внутрішньопартійної демократії та запобіганням політичній корупції через постійну участь у парламентській робочій групі щодо розробки нової редакції Закону України «Про політичні партії».

7. Долучалися до спільної роботи органів публічної влади і громадських організацій в частині євроінтеграційного процесу:

- у межах взаємодії з Міністерством юстиції України підготували опис загального стану демократії в Україні, а також були долучені до робочої переговорної групи з питань функціонування демократичних інститутів;
- були залучені до засідань робочої групи при Віце-прем'єр міністрі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України і, відповідно, брали участь у напрацюванні пропозицій до Дорожньої карти з функціонування демократичних інституцій.
- долучалися до підготовки матеріалів консультацій в межах підготовки Європейською Комісією Пакету розширення щодо функціонування демократичних інституцій.

Наші досягнення

1. У співпраці з експертами Громадянської мережі «ОПОРА» та Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні підготовлено проєкт «Білої книги підготовки та організації післявоєнних виборів» (I частина).
2. Підготовлено аналітичний документ «Президент. Війна. Легітимність.»
3. Надано експертно-адвокаційне сприяння прийняттю Закону України “Про публічні консультації” № 3841-IX.
4. Надано експертно-адвокаційне сприяння прийняттю Закону України “Про лобювання” № 3606-IX.
5. Надано адвокаційне сприяння прийняттю Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення деяких гарантій діяльності медіа, журналістів та громадян на доступ до інформації» (законопроект, реєстр. №11321, з 20.01.2025 р. перебуває на підписі у Президента України).
6. Пропозиції експертів напряму враховано при формуванні Дорожньої карти з функціонування демократичних інституцій.
7. У співпраці з Democracy Reporting International та Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ підготовлено проміжний звіт щодо огляду демократичних інститутів України під час війни.
8. Підготовлено Моніторинговий звіт за результатами проведення конкурсного відбору на посаду судді КСУ за новою процедурою.
9. Підготовлено Підсумковий документ за результатами проведення обговорення «Виконання рішень Конституційного Суду України Парламентом: практичний аспект».
10. Напрацьовано законопроект щодо внесення змін до Закону України “Про Конституційний Суд України” в частині удосконалення на рівні закону дисциплінарної відповідальності суддів КСУ та уникнення конфлікту інтересів суддів КСУ під час здійснення конституційних проваджень.
11. У співпраці з Дослідницькою службою ВРУ розроблено Методичні рекомендації здійснення постзаконодавчого контролю.

Цитати:

Андрій Магера

«Повномасштабна зовнішня агресія та режим воєнного стану є викликами для демократичного розвитку України. У цьому зв'язку особливого значення набувають такі інституції як Конституційний Суд України і Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Перша має відновити свою ефективність, а друга потребує оновлення законодавчого регулювання виходячи з викликів сьогодення. Крім того, суспільство має зрозуміти відмінність між законодавчим врегулюванням перших післявоєнних виборів і визначенням дати таких виборів. Стратегічне бачення розвитку виборчого законодавства можна розглядати як один із маркерів потенціалу демократичного розвитку держави у післявоєнний період»

Антон Чиркін

«У 2024 році Україна продовжує стійко проходити власний унікальний шлях воюючої демократії, і одночасно держави, яка впроваджує євроінтеграційні реформи. І в цьому аспекті забезпечення функціонування сильних демократичних інститутів має стати, з одного боку, рушійною силою повноправного членства України в ЄС, а з іншого – міцною опорою країни, яка дає відсіч ворогу»

Ірина Шостак

«Відкритість і прозорість діяльності Парламенту є запорукою довіри суспільства, що особливо важливо з огляду на неможливість проведення виборів в умовах воєнного стану та забезпечення електоральної демократії. Тому адвокація необхідності введення в дію низки положень прийнятих законодавчих актів щодо забезпечення відкритості й прозорості діяльності Верховної Ради України якомога раніше, а не після припинення або скасування воєнного стану в Україні, є актуальною у 2025 році»

Ольга Івасюк

«Проведення виборів під час війни є неможливим як з правової, так і з сутнісної точки зору. Конституційні та законодавчі положення, що регулюють правовий режим воєнного стану, забороняють проведення виборів під час його дії. В свою чергу вибори не можуть бути демократичними самі по собі: для цього необхідне дотримання принципів загального, рівного, вільного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування, які дають можливість визнати їх справді демократичними. Прозорі та чесні вибори це також про гарантії реалізації політичних прав і свобод, зокрема свободи думки і слова, мирних зібрань. Натомість режим воєнного стану передбачає легітимні обмеження таких та інших конституційних прав та є несумісним з дотриманням принципів виборчого права. Завдання України сьогодні не швидке проведення виборів, а якісна підготовка до їх проведення відповідно до міжнародних стандартів»

Урядування: формування політик, підзвітність, державна служба

Керівники напряму: Ігор Коліушко та Олександр Саєнко

Експерти напряму: Вікторія Деречь, Вікторія Мельник, Андрій Заболотний

Наша мета: Належне урядування

Що ми робили:

1. Організували та провели Круглий стіл «Перспективи розвитку парламентської та державної служби в контексті євроінтеграції» та три експертні дискусії з проблематики державної служби на теми: «Як забезпечити дієвість принципів державної служби», «Доступ до державної служби і конкурсна процедура», «Дисциплінарна процедура і звільнення на державній службі».

2. У межах консультацій з громадянським суспільством взяли участь у підготовці інформації щодо стану інституту державної служби для Європейської Комісії з метою підготовки Щорічного звіту Європейської Комісії про Україну як кандидата на вступ до ЄС та аналітичної записки щодо проблем за розділами «Розробка та координація політики» і «Організація, підзвітність та нагляд» для участі України в переговорах про вступ до ЄС.

3. Вікторія Деречь прорецензувала 37 програм підвищення кваліфікації в рамках роботи Експертно-консультативної ради НАДС з питань погодження програм підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.

4. Брали участь у круглих столах, обговореннях, нарадах, засіданнях, зустрічах тощо з представниками органів державної влади та експертами (зокрема, у щорічному Рішельє-форумі «Публічна служба в умовах війни: переосмислення ідентичності», організованому НАДС, який відбувся 25-27 вересня 2024 р.).

5. Експерти ЦППР увійшли до складу переговорної групи з підготовки Дорожньої карти з питань реформи державного управління та брали участь у спільних з Європейською Комісією засіданнях по її підготовці.

6. За ініціативи ЦППР було створено спільну парламентсько-урядову групу з підвищення ефективності двосторонньої взаємодії у законодавчому процесі. Експерти ЦППР забезпечували експертну підтримку зазначеної групи, зокрема здійснювали переклад та адаптацію матеріалів SIGMA, підготовку пропозицій щодо удосконалення планування законопроектної діяльності та посилення ролі Уряду в законодавчому процесі.

7. Співпрацювали з Democracy Reporting International, Eastern Partnership Civil Society Forum щодо підготовки відповідних моніторингових звітів по Україні.

Наші досягнення

1. Підготували Аналітичну записку про стан державної служби в Україні та розробили Концепцію розвитку державної служби, які розтиражовано у друкованому і електронному вигляді та презентовано в Українському домі.

2. Забезпечено належну експертну підтримку парламентсько-урядовій групі з підвищення ефективності законодавчого процесу. Розроблено необхідні методичні матеріали, законопроектні ініціативи, огляди міжнародного досвіду.

3. У співпраці з Democracy Reporting International та Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ підготовлено проміжний звіт щодо огляду демократичних інститутів України під час війни за напрямом виконавча влада.

Цитати:

Ігор Коліушко

«На жаль, попри високий рівень підготовки ряду реформ, спрямованих на покращення функціонування Уряду та його співпраці з Парламентом, підтримку їх чільними представниками влади у виступах і коментарях, рішучих кроків на їх імплементацію так і не було зроблено»

Олександр Саєнко

«Важливим фактором в просуванні реформи публічного врядування стало відкриття перемовного процесу щодо вступу України до Європейського Союзу. Напрацьована з європейськими колегами Дорожня карта та майбутня Стратегія реформи на 2026-2030 роки стануть базовими документами покликаними забезпечити впровадження відповідних стандартів ЄС. На жаль, за багатьма оцінками низька якість системи публічного врядування залишається ключовим викликом для України»

Урядування: адміністративна процедура та адміністративні послуги

Керівник напряму: Віктор Тимошук

Експерт напряму: Євген Школьній

Наша мета: Належне публічне адміністрування

Що ми робили:

1. Адміністративна процедура

- У звітному році команда ЦППР продовжила брати активну участь у проведенні численних навчальних заходів для персоналу адміністративних органів, суддів, представників громадськості із тематики ЗАП з метою забезпечення його належної імплементації. Зокрема, експерти долучились до проведення низки навчально-тренінгових заходів за програмою Вищої школи публічного управління, Національної школи суддів України, а також інших заходів за підтримки міжнародних проєктів і програм (як-от EU4PAR, USAID тощо);
- Здійснювали моніторинг законопроектів, законів та актів Уряду на предмет їх відповідності ЗАП (за сприяння EU4PAR). Виявляли ключові тенденції щодо суперечностей змісту ЗАП та готували на основі результатів моніторингу інформацію для Секретаріату Кабінету Міністрів України та Міністерства юстиції України з метою усунення цих недоліків та недопущення у майбутньому;
- Брили активну участь в узгодженні норм чинного законодавства із ЗАП. Зокрема, супроводжували проект Закону України № 10161, що передбачає зміни до майже двохсот законодавчих актів для їх гармонізації із ЗАП, до ухвалення у другому читанні (10.10.2024 р.). Також експерти ЦППР захищали сферу дії ЗАП від нових винятків;
- Продовжили працювати з різними адміністративними органами над переглядом їхнього законодавства й узгодженням його із ЗАП;
- Здійснювали адвокацію прийняття проекту Закону «Про звернення» (№ 11082) у першому читанні. Він має на меті розмежування предметів правового регулювання із ЗАП та раціоналізацію механізму розгляду звернень пропозиційно-петиційного типу.

2. Адміністративні послуги

- У сфері надання адміністративних послуг ЦППР продовжував адвокацію подальшої децентралізації базових адмінпослуг (зокрема, послуг із реєстрації актів цивільного стану та послуг соціального характеру), зменшення бар'єрів для їх інтеграції до ЦНАП;
- Важливим досягненням 2024 року вважаємо налагодження взаємодії між ЦНАП та Пенсійним фондом України (ПФУ). Зокрема, за сприяння ЦППР було проведено низку онлайн-зустрічей між посадовими особами ПФУ (зокрема, за лідерства голови ПФУ) та керівниками ЦНАП з неформального об'єднання «Клуб активних ЦНАП». У ході таких зустрічей вдалося усунути основні перешкоди у взаємодії ПФУ та ЦНАП при наданні адміністративних послуг, де ПФУ виступає бек-офісом (зокрема, призначення житлових субсидій та ін.);

- ЦППР продовжував адвокатування законопроєкту «Про адміністративний збір» (№ 4380). Зокрема, було проведено прес-конференцію з даної тематики за участі народних депутатів та керівників ЦНАП, а також це питання неодноразово піднімалося експертами ЦППР у ході зустрічей з народними депутатами та урядовцями. Крім того, ЦППР активно сприяв включенню вимоги до України із ухвалення закону про адміністративний збір у звіт Єврокомісії в межах Пакета розширення ЄС, опублікованому в жовтні 2024 року. На жаль, у 2024 році законопроєкт так і не був проголосований принаймні в першому читанні, а тому його адвокатування продовжиться.

Наші досягнення

1. Надано експертно-адвокаційне сприяння прийняттю Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про адміністративну процедуру"» № 4017-IX від 10.10.2024 р. (зміни до 196 законодавчих актів);
2. Надано адвокаційне сприяння в ухваленні у першому читанні проєкту Закону «Про звернення» (№ 11082);
3. Здійснено активну навчально-тренінгову діяльність з основ ЗАП з метою сприяння його належній імплементації;
4. Проведено моніторинг законопроєктів, законів та актів Уряду на предмет їх відповідності ЗАП та підготовлено рекомендації для Уряду на основі його результатів;
5. Надано сприяння у налагодженні ефективної взаємодії між ПФУ та ЦНАП;
6. За нашої участі вимогу із ухвалення закону про адміністративний збір до України включено до звіту Єврокомісії в межах Пакета розширення ЄС за 2024 рік.

Цитати:

Віктор Тимощук:

«Важливим результатом 2024 року є суттєвий прогрес України щодо приведення законодавства у відповідність із ЗАП, Водночас принциповим викликом був і залишається захист ЗАП від нових винятків зі сфери його дії. На жаль, минулого року додалися проблеми із податковою і земельною сферами, що означатиме нові зобов'язання перед ЄС та довший шлях до ЄС»

Євген Школьний:

«В Україні вже давно назріла потреба у врегулюванні сфери оплати за надання адмінпослуг на рівні закону. Необхідно позбавити цю сферу незаконних платежів та забезпечити більшу самоокупність сфери адміністративних послуг. Особливо гостро така проблема постала в умовах війни та складної економічної ситуації в країні. Без ухвалення належного закону (наразі це законопроєкт № 4380) ми ризикуємо втратити здобутки у цій сфері. Тож у 2025 році треба нарешті вирішити цю проблему»

Місцеве самоврядування та децентралізація

Керівники напряму: Ігор Коліушко, Василь Куйбіда

Експерти напряму: Яніна Казюк, Віталій Загайний, Олександр Бовш, Вікторія Деречь, Денис Дроздов

Наша мета: Належне урядування на місцевому та регіональному рівнях

Що ми робили:

1. Долучалися до реформування місцевих державних адміністрацій в органи префектурного типу. Здійснили комплексний політико-правовий аналіз трьох редакцій законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні» (реєстр. № 4298 від 30.10.2020 р.). Підготували Висновок ЦППР з пропозиціями вдосконалення редакції законопроекту.

Дослідили здійснення адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні і країнах ЄС, розробили рекомендації щодо законодавчих змін з метою впровадження адміністративного нагляду з обґрунтуванням пропозицій до законопроекту № 4298.

Дослідили повноваження ОМС України, пов'язані з міжнародним співробітництвом у сфері відновлення інфраструктури. Проаналізували повноваження ОМС в Україні в галузі оборонної роботи та повноваження військових адміністрацій, а також практику їх реалізації. Долучались до розробки змін до законів України задля вдосконалення організації системи органів публічної влади під час дії правового режиму воєнного стану. Продовжували брати участь у дослідженні здійснення публічного управління на територіях областей, у яких проходить лінія зіткнення між тимчасово окупованою територією та іншою територією України.

Підготували зміни до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про Кабінет Міністрів України», «Про державну службу», «Про правовий режим воєнного стану» та проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні» (реєстр. № 4298 від 30.10.2020 р.) з питань функціонування влади (якщо з різних причин не діє місцеве самоврядування) з урахуванням вивчення зарубіжного досвіду.

Брали активну участь у підготовці змін до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та деяких інших законів України щодо вдосконалення організації системи органів публічної влади під час дії правового режиму воєнного стану.

2. Підготували необхідний для продовження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади законопроект «Про адміністративно-територіальний устрій України» із визначенням громади як первинної адміністративно-територіальної одиниці, яка є територіальною основою для місцевого самоврядування.

Долучалися до реформи служби в органах місцевого самоврядування. Зокрема, були залучені до підготовки підзаконних нормативно-правових актів, необхідних для забезпечення

реалізації Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 2 травня 2023 року №3077-ІХ.

3. Здійснили аналіз громад та районів України, утворених за наслідками реформи 2020 року, чотирнадцяти областей України (Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Волинської, Рівненської, Чернівецької, Хмельницької, Житомирської, Вінницької, Київської, Черкаської, Кіровоградської та Полтавської). Результати дослідження було презентовано 19 грудня 2024 року в «Українському кризовому медіа-центрі».

4. Було проведено аналіз сучасного фінансового стану місцевого самоврядування та виявлено проблемні аспекти системи місцевих бюджетів; здійснено пошук механізмів підвищення впливу органів місцевого самоврядування на процеси розширення фіскальної бази та мобілізації фінансових ресурсів до своїх бюджетів; розроблено пропозиції щодо зміцнення фінансової спроможності територіальних громад та формування дієздатного місцевого самоврядування; проведено моніторинг законодавчого процесу та нормативно-правових актів, які впливають на спроможність місцевого самоврядування

Взяли участь:

- у низці дискусійних зустрічей для обговорення законопроекту № 4298 та його потенційного впливу на ОМС з головою Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування ВРУ О. Шуляк, заступницею Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури О. Азархіною, директором департаменту Львівської ОВА С. В. Куйбідою. А також із заступником голови Херсонської МВА В. Белобровим щодо ролі ОМС у територіальній обороні та безпеці, інвестиційній політиці та міжнародному співробітництві з метою відновлення інфраструктури та з міським головою м. Вараш О. Мензулом щодо здійснення повноважень ОМС у разі створення військової адміністрації на території територіальної громади;

- у Національному Круглому столі «Нагляд за законністю рішень органів місцевого самоврядування: кращі практики і перспективи законодавчого регулювання в Україні» (13 серпня 2024 р.) та Регіональному круглому столі «Нагляд за законністю рішень ОМС: хто має здійснювати і яким чином» (04 жовтня 2024 р., м. Львів);

- у конференції «Від (де)окупації до відкритого демократичного врядування» (28 травня 2024 р.) в рамках Глобального Тижня Відкритого Уряду, на якій було в тому числі представлено аналітичні напрацювання експертів напряму. У низці круглих столів та дискусійних зустрічей для обговорення здійснення публічного управління на територіях Донецької та Луганської областей, а також для обговорення законодавчих змін до деяких законів України щодо вдосконалення організації системи органів публічної влади під час дії правового режиму воєнного стану.

- у низці наукових конференцій, круглих столів та дискусійних зустрічей для обговорення законопроекту «Про самоврядування громади»

Наші досягнення

1. Надавали допомогу співробітникам НАДС у підготовці до реалізації Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 2 травня 2023 року №3077-ІХ.

2. Підготували необхідний для продовження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади законопроект «Про адміністративно-територіальний устрій

України» із визначенням громади як первинної адміністративно-територіальної одиниці, яка є територіальною основою для місцевого самоврядування.

3. Розроблено методику оцінки базових географічних та демографічних показників територіальних громад та районів України. За результатами проведеного на базі Методики аналізу чотирнадцяти областей України (Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Волинської, Рівненської, Чернівецької, Хмельницької, Житомирської, Вінницької, Київської, Черкаської, Кіровоградської та Полтавської) на предмет їх спроможності бути громадами підготували аналітичні та підсумкові таблиці з пропозиціями зміни меж та складу громад та районів, а також описові звіти та картографічні матеріали по кожній з цих областей.

4. Взято участь у підготовці монографії про розвиток Магдебурзького права в Україні, як джерела сучасного місцевого самоврядування, в контексті правосуб'єктності громади.

5. Підготовлено проєкт Закону України «Про самоврядування громади». Здійснено його переклад на англійську мову.

6. Підготовлено пропозиції щодо змін до Бюджетного кодексу України, Податкового кодексу України, цивільного та процесуального законодавства України до проєкту закону України «Про самоврядування громади»

7. Здійснено аналітичні розрахунки індикаторів визначення фінансової спроможності та нефінансових показників (за якими є статистичні дані). Проаналізовано показники та підготовлено аналітичні матеріали з порівняння 9 оцінки спроможності територіальних громад України за підсумками 2023 року у порівнянні з 2021 роком, з метою виявлення проблемних аспектів та надання відповідних висновків, які опубліковані на веб-сайті [«Децентралізація»](#)

8. Підготовлена аналітична інформація щодо поточного стану місцевих податків і зборів та проблем з їх адміністрування органами місцевого самоврядування. Проведено експертний аналіз щодо окремих положень Бюджетної декларації на 2025-2027 роки, проаналізовано проєкт закону «Про Державний бюджет України на 2025 рік» та підготовлено аналітичні матеріали щодо взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами.

9. Підготовлено та оформлено аналітичне дослідження ефективності системи фінансового вирівнювання місцевих бюджетів (аналітичне дослідження проблематики в Україні та аналіз зарубіжного досвіду).

10. Підготовлено експертні висновки до законопроектів: «Про внесення змін до деяких законів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з підтримки сектору безпеки і оборони України» (реєст. № 9559-д від 30.08.2023.); «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» (реєст. № 11416 від 18.07.2024), «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відновлення середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні та приведення окремих його положень у відповідність із законами України» (реєст. № 11131 від 27.03.2024)

Цитати:

Ігор Коліушко

«У 2024 році ми поставили собі за мету здійснити детальний аналіз громад і районів, утворених 2020 року, акцентуючи увагу на їх географічних та демографічних параметрах. За результатами здійсненого дослідження ми підготували комплексну аналітику, що включає опис громад за визначеними критеріями, таблиці, обґрунтовані пропозиції щодо можливих змін, картографічні матеріали. А також підготували проєкт закону “Про адміністративно-територіальний устрій України”. На жаль, не вдалося добитися прогресу в іншому актуальному завданні – вдосконалити законопроект №4298 про нову редакцію Закону “Про місцеві державні адміністрації” В результаті перспективи його остаточного ухвалення Верховною Радою залишаються проблематичними»

Василь Куйбіда

«Важливим вектором роботи експертів напряму було питання статусу громади як юридичної особи публічного права. Відсутність у громади статусу юридичної особи при наділенні таким статусом низки органів місцевого самоврядування спотворює загальну філософію місцевого самоврядування і призвело до утруднення контролю жителями громади за об’єктами власності громади, адже ці об’єкти власності зараз перебувають на балансі різних юридичних осіб. Це негативно позначається на економічній основі громад та їхній самостійності»

Судівництво

Керівники напряму: Роман Куйбіда (на сьогодні мобілізований до лав ЗСУ), в. о. Роман Смалюк

Експерти напряму: Олена Овчаренко, Тетяна Руда

Наша мета: Справедливий суд

Що ми робили:

1. Підготували аналітичний звіт про проблеми інституту дисциплінарної відповідальності суддів та надали рекомендації для їх вирішення;

2. Олена Овчаренко увійшла до складу робочої групи при Вищій раді правосуддя, яка напрацювала узагальнення практики щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності;

3. Долучилися до підготовки аналітичного звіту про проміжні результати кваліфікаційного оцінювання суддів за нового складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України і Громадської ради доброчесності;

4. У співпраці з Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ провели серію експертних обговорень та підготували звіти за їх результатами щодо запровадження в Україні класичного суду присяжних та перспектив запровадження інституту мирових суддів, які презентували стейкхолдерам;

5. З метою сприяння у розробці та затвердженні Єдиних показників для оцінки доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді) провели аналіз практики Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя, Етичної ради, за результатами якого запропонували перелік індикаторів, що можуть свідчити про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики;

6. Разом із колегами з інших напрямів провели дискусію «Доброчесність як інструмент оцінки професіоналізму суддів, прокурорів та правоохоронців: перспективи уніфікації підходів»;

7. Дослідили досвід країн-членів ЄС щодо запровадження інформаційних ресурсів про правосуддя для дітей;

8. Взяли участь у виїзному засіданні Комітету Верховної Ради України з питань правової політики у м. Дніпро;

9. Здійснювали моніторинг стану виконання рекомендацій щодо судової реформи в контексті європейської інтеграції та інформували Європейську комісію про поточні виклики та пріоритети;

10. Виступали на круглих столах, форумах, експертних дискусіях, конференціях, давали коментарі медіа та проводили освітні заходи для студентів щодо актуальних проблем судової реформи в Україні.

Наші досягнення

1. Спільно з Українським центром європейської політики та міжнародним експертом підготували аналітичне дослідження щодо вдосконалення підходу до формування цільових індикаторів ЄС у кластері «Фундаментальні сфери» на прикладі судової реформи, в якому в якому запропонували нові підходи до системи початкових, проміжних і заключних заходів щодо вдосконалення української судової системи в межах євроінтеграції;

2. У співпраці з Democracy Reporting International та Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ підготували проміжний звіт щодо огляду демократичних інститутів України під час війни, який презентували на заходах високого рівня в Україні та за кордоном.

Цитати:

Роман Смалюк

«На жаль, у 2024 році істотного прориву в судівництві не відбулося, а Єврокомісія відзначила невисокий темп судової реформи в Україні. Актуальними стали проблеми з інституційною спроможністю ключових органів суддівського врядування - Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в осяжні терміни якісно завершити масштабні процедури, які необхідні для оздоровлення судової системи. У 2025 році важливо активізувати роботу з подолання цих та інших викликів, насамперед шляхом затвердження цілісного програмного документа, який визначав би цілі, пріоритети, заходи, виконавців та ресурси для якісних змін у судовій системі та приведення її у відповідність до стандартів ЄС»

Олена Овчаренко

«Стандарти Європейського Союзу не передбачають універсальної моделі побудови судової системи, залишаючи це на розсуд держави. Однак національне правосуддя країни-кандидата за будь-яких умов має гарантувати надійний захист справедливості й верховенства права. Цього складно досягти, коли в судах різних інстанцій бракує від 20% до 60% суддів. Тому, оперативне заповнення вакансій в судах має бути основною метою діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Для Вищої ради правосуддя головною метою є втілення стандартів підзвітності суддів, що має досягатися через інститути дисциплінарної відповідальності й контролю за дотриманням антикорупційного законодавства носіями Феміди. Важливою також є оптимізація мережі місцевих судів, яка повинна забезпечувати фізичну доступність правосуддя для громадян і узгоджуватися з новими повоєнними реаліями»

Тетяна Руда

«2024 рік у сфері реформи судівництва не можна назвати вдалим. Кадровий голод, криза керівництва ВККС, корупційні скандали негативно позначилися на ефективності правосуддя та довірі до судової влади. Тому пріоритетами на 2025 рік мають стати подолання нестачі суддівських кадрів, вдосконалення конкурсних процедур та механізмів дисциплінарної відповідальності суддів. Особливу увагу у контексті проведення судової реформи слід приділити активному залученню громадянського суспільства та міжнародних партнерів. Спільні зусилля всіх зацікавлених сторін є важливими для якісної трансформації правосуддя і інтеграції національної судової системи до вимог ЄС»

Кримінальна юстиція

Керівник напрямку: Євген Крапивін

Експерт напрямку: Микола Хавронюк

Наша мета: Захищеність від протиправних посягань

Що ми робили:

1. Здійснювали моніторинг змін до законодавства про кримінальну процедуру й на різних майданчиках (робочі групи, робота з народними депутатами, консультування органів влади) надавали пропозиції змін до Кримінального процесуального кодексу України, зокрема щодо строків досудового розслідування, протидії зловживання процесуальними правами, угод про визнання винуватості, а також законодавства в цій сфері й працювали над розробленням проєкту нового Кримінального кодексу України.
2. Працювали над посиленням інституційної спроможності органів правопорядку й прокуратури, а саме – надавали пропозиції змін до законодавства щодо деполітизації поліції та прокуратури та конкурсних засад призначення керівників органів правопорядку.
3. Допомогали Офісу Генерального прокурора, Міністерству юстиції України, МВС, НАЗК та іншим органам влади виконувати євроінтеграційні зобов'язання. Зокрема брали участь в роботі робочих груп з питань оцінювання прокурорів, авторозподілу справ у прокуратурі, розроблення Стратегії розвитку прокуратури, виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку на 2023-2027 роки та Плану заходів до нього, аналізу дисциплінарної практики щодо поліцейських та роботи поліцейських комісій.
4. Працювали над розбудовою системи воєнної юстиції для відновлення справедливості в інтересах потерпілих від міжнародних злочинів і продовжували працювати над питанням реформування системи військової юстиції.

Наші досягнення

1. Микола Хавронюк та Євген Крапивін як члени Міжвідомчої робочої групи при Офісі Генерального прокурора узяли активну участь у розробленні Плану заходів до Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки (затверджено Розпорядженням КМУ від 23.08.2024 р. №792-р).
2. Допомогали органам влади, насамперед Офісу Генерального прокурора, НАЗК та Міністерству юстиції з аналізом практичного застосування кримінального, кримінального процесуального, адміністративно-деліктного законодавства та дисциплінарної практики щодо прокурорів та поліцейських. Долучались до розробки пропозицій змін до законодавства з цих питань, зокрема в межах ДАП та КСП.
3. Розробили спільно з напрямом «Судівництво» шляхи визначення критеріїв доброчесності для оцінювання публічних службовців застосовно до прокуратури та органів правопорядку.
4. Підготували спільно з напрямом «Протикорупція» та НАЗК аналіз судової практики притягнення до відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення за 2022 рік.

Цитати:

Євген Крапивін

*«Минулий рік став для кримінальної юстиції дійсно євроінтеграційним. Україна отримала другий Звіт про розширення від ЄС, а також надала письмові відповіді щодо відповідності українського законодавства *acquis communautaire* EU, провела серію білатеральних зустрічей і врешті отримала Скринінговий звіт у січні 2025 року. Ці всі документи є дороговказом для подальшої роботи як щодо реформування прокуратури, так і органів правопорядку. Проте основним документом лишається Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку на 2023-2027 роки, до виконання якого ми долучаємось як фахівці. Над виконання багатьох стратегічних цілей уже розпочата робота – від оцінювання прокурорів і авторозподілу справ в системі прокуратури до впровадження кримінальної політики і комплексної цифрової трансформації системи правопорядку. Сьогодні як ніколи напрацювання попередніх років, здійснені Центро, важливі для України та ЄС в системі кримінальної юстиції»*

Микола Хавронюк

«Поки все ще мріємо про ті часи, коли кримінальна політика формуватиметься на основі широких статистичних даних, щорічних опитувань фахівців і населення щодо стану кримінальних й адміністративних правопорушень та боротьби з ними, прокуратура стане політично незалежною, а прокурори самостійно керуватимуть досудовим розслідуванням і підтримуватимуть публічне обвинувачення без втручання керівників та інших посадовців, усі слідчі, дізнавачі та оперативні працівники будуть відповідальними і спеціалізуватимуться на розслідуванні лише певних категорій кримінальних проваджень, Кримінальний кодекс перестане сприйматися як набір невизначеностей для їх вибіркового застосування, а судова практика буде зразково послідовною в її намаганні відповідати принципу правовладдя»

Протидія корупції та кримінальне право

Керівник напрямку: Микола Хавронюк

Експерти напрямку: Ольга Піскунова, Олександр Хань, Лілія Тімофєєва

Асистент напрямку: Максим Бабик

Наша мета: Відчутне зниження рівня корупції

Що ми робили:

1. Підготували та презентували проєкт Стратегії деолігархізації, що визначає 26 стратегічних цілей у 9 пріоритетних сферах, досягнення яких сприятиме зниженню впливу олігархів на суспільне, політичне й економічне життя в Україні.

2. Для імплементації Державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки (ДАП) дослідили й узагальнили судову практику розгляду корупційних і пов'язаних із корупцією кримінальних правопорушень за 2023 рік на основі власної методології.

3. Взяли участь в експертному опитуванні «Корупція в Україні 2023: погляд та оцінки експертів», а також опитуванні після п'ятого раунду моніторингу України відповідно до Стамбульського плану дій з боротьби з корупцією (IAP) Антикорупційній мережі ОЕСР для Східної Європи та Центральної Азії (ACN).

4. Дослідили законодавчі та практичні проблеми дисциплінарної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

5. Взяли участь у 21-й Міжнародній антикорупційній конференції, на якій представили досягнення України у протидії корупції та надмірному впливу олігархів, а також у панельній дискусії «Діалог бізнесу і влади: перешкоди і перспективи» в рамках Міжнародного форуму PRNext, головна тема якої – доброзечне лобювання.

6. Продовжували сприяти очищенню судової системи та відновленню довіри до судової влади у складі Громадської ради доброзечності. Готували матеріали для конкурсів на посади Голови Національного агентства з питань запобігання корупції, суддів Вищого антикорупційного суду та прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

7. Ольга Піскунова увійшла до складу Ради доброзечності при Державній службі безпеки на транспорті (ДСБТ). Цей консультативно-дорадчий орган покликаний зміцнити стійкість системи запобігання і протидії корупції у Службі.

8. Продовжували щомісяця збирати інформацію про найбільш гучні корупційні скандали у світі. Мета цієї роботи – показати, що корупція повсюдна, а в Україні проводиться ефективна робота із запобігання і протидії їй, а також врахувати світовий досвід протидії корупції.

9. Розпочали аналізувати практику розгляду судами справ щодо найбільш поширених і соціально значущих адміністративних правопорушень, зокрема пов'язаних з корупцією, за 2014–2024 роки – з метою сприяння просуванню культури підзвітності суддів та формуванню сталої консолідованої практики кваліфікаційного оцінювання суддів.

10. Микола Хавронюк взяв участь як тренер у щорічному навчанні суддів Вишого антикорупційного суду України, а також в Антикорупційній школі Національного антикорупційного бюро України, консультував працівників прокуратури та органів правопорядку з питань кримінально-правової кваліфікації.

11. Здійснювали моніторинг законопроектів щодо запобігання та протидії корупції.

12. Взяли участь у громадських обговореннях законопроектів і законодавчих ініціатив, спрямованих на виконання ДАП, зокрема: щодо лобювання, щодо запровадження кримінальної відповідальності за міжнародне хабарництво, щодо посилення адміністративної відповідальності за порушення антикорупційних обмежень і заборон, а також конференціях та інших заходах з антикорупційної тематики.

Наші досягнення

1. Верховна Рада України ухвалила зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, які посилюють відповідальність за корупцію та сприяють належній динаміці кримінальних проваджень (Закон України № 3655-IX від 24 квітня 2024 року – щодо одноособового розгляду проваджень суддями Вишого антикорупційного суду, Закон України 4111-IX від 04.12.2024 – щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб за міжнародну корупцію). Проекти законів розроблялися за участі експертів ЦППР.
2. За участі наших експертів розроблено прозору систему преміювання працівників ДСБТ, які не є держслужбовцями. У жовтні Служба затвердила відповідне положення.
3. Розроблено і розіслано бенефіціарам проект Кодексу етичної поведінки депутатів місцевої ради.
4. Опубліковано Довідник із запобігання корупції в органах місцевого самоврядування.
5. Підготовлено посібник «Дисциплінарна відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення (законодавство, практика, пропозиції)».
6. Оприлюднено аналітичний звіт «Корупція в Україні – 2023: погляд та оцінки експертів» за результатами опитування представників публічних інституцій, які займаються формуванням та/або реалізацією антикорупційної політики, здійснюють досудове розслідування та правосуддя у справах про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, та представників недержавного антикорупційного сектору (науковців, аналітиків, міжнародних експертів).
7. Підготовлено проекти законів про внесення змін до Закону України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)», та деяких інших законів України», про внесення змін до Закону України «Про Конституційний суд України» щодо запобігання конфлікту інтересів та дисциплінарної відповідальності суддів Конституційного суду України, про внесення змін до Закону України «Про Вищу раду правосуддя» щодо удосконалення порядку обрання членів Вищої ради правосуддя з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ.

Цитати:

Микола Хавронюк

«Корупції в Україні, на жаль, не стало менше. Не стало її менше і у світі. Причиною цього є те, що суспільна моральність не покращується і водночас існують сприятливі умови для вчинення корупційних діянь, а держави не вживають справді ефективних заходів для запобігання можливості як незаконного збагачення корупціонерів, так і вільного користування злочинними активами. У цій грі в козаків-розбійників «козаки» також нерідко стають «розбійниками», а «розбійники» надто часто уникають відповідальності, що дозволяє всім їм нехтувати небезпекою викриття. Таке ставлення держави до питань запобігання і протидії корупції є особливо неприпустимим у воєнний час та в ситуації, коли Україна отримує десятки мільярдів доларів військової, гуманітарної та іншої допомоги»

Ольга Піскунова

«Продовжуючи боротьбу з корупцією та формування державної влади, для якої доброчесність є нормою, важливо пам'ятати: усе, що ми робимо, потрібно не західним партнерам, не Єврокомісарам і не міжнародним організаціям, а в першу чергу, нам – Українському народові. Бо саме нашим захисникам і захисницям повертатися в цю країну з фронту, саме нам і нашим дітям жити у країні, яку ми зараз будуємо».

Лілія Тимофєєва

«Для дієвого запобігання корупції перш за все необхідною є політична воля. Корупція має сприйматися як негативне явище з боку влади з відповідним реагуванням на кожен факт відповідних діянь постійно, а не лише під час гучних корупційних скандалів (зокрема у сфері військових закупівель, охорони здоров'я, отримання інвалідності, ухилення від мобілізації тощо)»

Європейська інтеграція

Керівниця напрямку: Вікторія Мельник

Експерти напрямку: усі експерти ЦППР

Асистентка напрямку: Христина Дубіняк

Наша мета: Вступ України до Європейського Союзу

Що ми робили:

1. Спільно з Українським центром європейської політики підготували аналітичне дослідження ‘Як вдосконалити підхід до формулювання цільових індикаторів ЄС у кластері «Фундаментальні сфери»: приклад судової реформи в Україні, у якому запропоновано розглянути можливість удосконалення підходу до формування цільових індикаторів, з урахуванням специфічного контексту України.
2. У співпраці з Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ провели Форум «Крізь реформи до зірок: Парламент, Уряд та громадянське суспільство», що зібрав понад 50 представників органів державної влади, громадянського суспільства, дипломатичних місій та аналітичних центрів для обговорення ключових викликів і пріоритетів України на старті переговорного процесу щодо вступу до ЄС.
3. У межах підтримки підготовки до переговорного процесу щодо вступу України до ЄС експерти ЦППР виступили тренерами під час дводенного тренінгу «Верховенство права» для державних службовців, організованого Нідерландським інститутом міжнародних відносин Клінгендейл спільно з Офісом Віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції та Міністерством юстиції України.
4. Надавали експертну та аналітичну підтримку Уряду України в межах переговорного процесу щодо вступу до ЄС, зокрема через консультування з формування переговорних позицій, визначення пріоритетних заходів у сфері реформування, участь у підготовці аналітичної бази для скринінгу, розробку висновків щодо приведення українського законодавства у відповідність до acquis ЄС, а також підготовку аналітичних висновків на законопроекти, розроблені органами влади.
5. Експерти ЦППР долучилися до консультацій і розробки проєктів дорожніх карт у сферах верховенства права, державного управління та функціонування демократичних інституцій, напрацьовували стратегічні пропозиції до відповідних заходів та взяли участь у понад 15 робочих зустрічах, присвячених доопрацюванню зазначених документів.
6. Брали участь у консультаціях, організованих Європейською комісією в межах кластеру «Фундаментальні реформи» під час підготовки Пакету розширення та Звіту щодо прогресу України у приведенні законодавства у відповідність до acquis ЄС. У межах цих консультацій експерти ЦППР надали аналітичні пропозиції щодо пріоритетних заходів і реформ, частина яких була врахована Європейською комісією та включена до переліку рекомендацій для України на наступні етапи переговорного процесу.
7. Організували низку заходів, присвячених обговоренню механізмів участі організацій громадянського суспільства у переговорному процесі щодо вступу України до ЄС, ключових пріоритетів реформ та основних викликів у межах кластеру “Основи”. До подій долучилися провідні експерти, представники громадянського суспільства, влади та європейські партнери.
8. ЦППР став співорганізатором візиту з обміну досвідом для представників органів влади у Гельсінкі. Під час візиту учасники долучилися до обговорень актуальних питань реформи в межах європейської інтеграції, відвідали органи судової влади Фінляндії, а також зустрілися з представниками парламентського комітету у справах ЄС.
9. Провели сесії обміну досвідом щодо євроінтеграційного процесу з експертами із Західних Балкан. Метою було здійснити практичний погляд на дорожні карти переговорів, майбутні виклики та наступні кроки для європейської інтеграції України. Учасники також

- досліджували потенційну співпрацю щодо цифрових інструментів для підтримки переговорного процесу.
10. Експерти ЦППР активно проводили адвокаційні кампанії та здійснили близько 15 адвокаційних візитів, зокрема до інституцій ЄС, столиць країн членів ЄС (Польща, Бельгія, Франція, Швеція, Данія, Німеччина, Іспанія, Нідерланди, та інші), інших країн кандидатів а також до Сполучених Штатів Америки. Під час цих візитів експерти проводили робочі зустрічі з посадовцями та брали участь у публічних заходах, зокрема і під час [Ukraine Recovery Conference](#). Метою адвокаційної діяльності була підтримка України в межах переговорного процесу щодо вступу України до ЄС, висвітлення поточного стану справ із виконання зобов'язань, а також інформування про пріоритети інституційних реформ.
 11. Розпочали розробку відеоматеріалів для інформаційної кампанії, яка має на меті окреслити досягнення на шляху до ЄС і роз'яснити, які зобов'язання матиме Україна у межах інших переговорних розділів.

Наші досягнення

1. ЦППР став співорганізатором масштабної міжнародної конференції [«Переосмислення орієнтирів кластеру фундаментальних реформ для України: експертні пропозиції від українського громадянського суспільства»](#), що відбулася 21 лютого 2024 року у Брюсселі, спільно з Українським центром європейської політики, Радою зовнішньої політики «Українська призма», Місією України при Європейському Союзі та Європейським економічним і соціальним комітетом за підтримки Konrad Adenauer Foundation in Ukraine. Захід об'єднав представників інституцій ЄС, дипломатичного корпусу, європейських аналітичних центрів і українських експертів для напрацювання підходів до вдосконалення системи цільових індикаторів (бенчмаркерів) у кластері «Фундаментальні реформи» в контексті переговорного процесу про вступ України до ЄС.
2. Спільно з Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ започаткували Форум «Крізь реформи до зірок: Парламент, Уряд та громадянське суспільство» як інклюзивну платформу для стратегічного діалогу між владою, громадянським суспільством, дипломатами та аналітичними центрами щодо ключових викликів і пріоритетів переговорного процесу про вступ України до ЄС. Ця платформа має стати постійним майданчиком для напрацювання рішень і пошуку ефективних підходів у сфері євроінтеграції.
3. Здійснили забезпечення експертно-аналітичного супроводу переговорного процесу та розробки дорожніх карт. ЦППР надавав системну експертну підтримку органам державної влади у межах підготовки до переговорів про вступ України до ЄС.
4. Посилили вплив на формування європейської оцінки прогресу України та залучення громадянського суспільства до переговорів. Брало участь у консультаціях Європейської комісії та організувало низку заходів із залученням громадянського суспільства, експертного середовища та європейських партнерів для обговорення механізмів участі в переговорному процесі та визначення ключових реформаторських пріоритетів.
5. Здійснювали розбудову та посилення міжнародної співпраці, обміну досвідом та стратегічної адвокації. ЦППР ініціював і провів серію міжнародних заходів з питань європейської інтеграції України та обміну досвідом. Проведено близько 15 адвокаційних візитів до столиць країн ЄС, інституцій Євросоюзу та США, в межах яких ЦППР інформував про стан виконання зобов'язань, просував пріоритети інституційних реформ та захищав інтереси України на міжнародній арені.
6. Експерти ЦППР увійшли до складу робочих переговорних груп щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу з питань функціонування демократичних інститутів, реформи державного управління, судової влади та основоположних прав (Розділ 23), свободи, юстиції та безпеки (Розділ 24).

Цитата:

Вікторія Мельник

«2024 рік запам'ятовується активною роботою в забезпечення переговорного процесу щодо вступу України до ЄС та низкою ключових досягнень. У червні Україна та ЄС офіційно розпочали переговори щодо вступу на Першій Міжурядовій Конференції. Також була схвалена переговорна рамка, яка є основним документом для визначення засад переговорного процесу із країною-кандидатом. Переговорний процес щодо вступу в ЄС є багатограним та передбачає певні виклики, які особливо гостро можуть стояти для України в умовах воєнного стану. Саме тому надважливою є синергія між владою, громадянським суспільством та європейськими партнерами. Тільки забезпечивши необхідну синергію ми зможемо досягти спільного результату»

Участь у коаліціях громадських організацій

КОАЛІЦІЯ РЕАНІМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ РЕФОРМ

Рада Коаліції РПП

Юлія Кириченко, членкиня Правління Центру політико-правових реформ, у березні 2024-го року була обрана Співголовою Ради Коаліції РПП.

«Україні вдалось вистояти на боці бою у 2024 році і вдалось зберегти демократичний устрій, вдалося відкрити переговорний процес щодо вступу України до ЄС під час війни. Парламент працює фактично у звичному режимі, особливістю є подовження повноважень цього скликання Парламенту через неможливість провести демократичні вибори під час війни. За таких умов Спілка РПП акцентувала свою діяльність на збереженні демократії, підтримці євроінтеграції України та консолідації громадянського суспільства», – підсумувала рік роботи Коаліції Юлія Кириченко.

Експертиза ЦППР

Експерти Центру політико-правових реформ активно долучалися до підготовки аналітичних матеріалів, інфографік та звітів Коаліції РПП. Зокрема, у межах проекту DARE, який спільно реалізують ЦППР, Спілка РПП та DRI, **експерти** Центру підготували пріоритети демократичних реформ для наступного етапу переговорів між Україною та ЄС. А у рамках проекту HOVERLA долучилися до **дослідження** діяльності асоціацій органів місцевого самоврядування.

Представники Центру були спікерами масштабних медіапроектів Спілки, які охопили майже 300 000 аудиторії. Серед них: спецпроект **«Забагато студентів, замало знань і відсутність змін. Що відбувається з юридичною освітою в Україні?»** про реформу правничої освіти або ж **«Україна єдина держава в Європі без контролю за законністю рішень місцевої влади. Коли це зміниться?»** про законопроект №4298.

Загалом за 2024-й рік на сторінках Коаліції РПП опублікували понад 30 матеріалів, статей, колонок та коментарів експертів Центру політико-правових реформ.

Адвокаційна діяльність

Експерти Центру долучалися до адвокації законопроектів та рішень, зокрема:

1. Документу **№4254 «Про публічні консультації»**, який підписано Президентом. Водночас команда працює над доопрацюванням документу, щоб парламентарі були включені як обов'язкові суб'єкти проведення публічних консультацій.

2. Законопроекту **№4380 «Про адміністративний збір»** для збереження здобутків реформи з децентралізації.

3. Законопроекту **№4298 «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації»**», який перебуває в Комітеті на другому читанні

4. Пакету законопроектів **про суд присяжних**. У результаті Верховна Рада ухвалила за основу документи № 3843 та 3844.

5. Запровадження **мирового судочинства** в Україні

6. Підготовці змін до Закону **«Про асоціації органів місцевого самоврядування»** та запуск процесу узгодження тексту змін до законодавства із керівництвом всеукраїнських асоціацій ОМС та профільними експертами.

7. Та адвокації необхідності **реформування юридичної освіти**. Робоча група з питань реформування юридичної освіти затвердила концепцію проєкту Закону України «Про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії»

Спільні події:

Центр політико-правових реформ долучався як співорганізатор до форумів, круглих столів та обговорень.

13 травня в Укрінформі експерти Центру долучилися до пресконференції **«Стійкість ключових органів державної влади та демократія в умовах війни: погляд представників громадянського суспільства»**. Захід був присвячений темі легітимності влади та виборам під час війни.

1 листопада у Києві Коаліція РПП за підтримки ЦППР та DRI організувала щорічний Форуму **«Демократія під час війни: досвід України та уроки для світу»**. Це майданчик для діалогу між українськими та міжнародними державними діячами, політиками, науковцями і дослідниками суспільно-політичного устрою, істориками та громадськими активістами, військовими й волонтерами щодо трансформації української демократії та суспільства, наслідків таких змін для національного, європейського та міжнародного політичного порядку, а також долі демократії в майбутньому.

5 грудня в Києві Коаліція РПП та Центр політико-правових реформ провели обговорення на тему «Ключові питання європейської інтеграції України».

Що ми робили:

1. Проводили публічні заходи для збільшення залучення громадян до обговорення стану реформ та євроінтеграційних процесів:

- Провели 5 медіазаходів, трансляцію яких переглянуло майже 8 тис. осіб.
- Провели 16 регіональних і міжрегіональних експертних обговорень, до яких долучилося 729 учасників.

2. Займались аналітичною діяльністю:

- Провели аналіз функціонування громадських рад та надали пропозиції щодо покращення умов для їхнього створення й функціонування для Громадської ради при Одеській обласній державній адміністрації.
- Підготували аналітичну записку щодо імплементації принципів демократії у проєкті нового Статуту територіальної громади міста Одеса.
- Проаналізували реалізацію молодіжної політики на регіональному рівні в Одеській та Миколаївській областях.

3. Готували та поширювали практичні поради й рекомендації за результатами проведених заходів і досліджень, а саме:

- Як ефективно впроваджувати проєктний менеджмент у громади?
- Як зробити Ради ВПО дієвим, а не формальним інструментом локальної демократії?
- Щодо забезпечення владно-громадської взаємодії у формуванні та реалізації пріоритетів розвитку та відновлення
- Способи та шляхи налагодження співпраці між громадськими формуваннями з охорони громадського порядку та органами Національної поліції в м. Одеса
- Пропозиції до Плану заходів Координаційної ради з питань сприяння розвитку національної та громадянської ідентичності при Одеській районній державній адміністрації Одеської області на 2024-2025 роки
- 10 кроків на шляху до підвищення ефективності молодіжних рад та інших консультативно-дорадчих органів
- Політики та процедури ОГС: експертні рекомендації для організацій, які прагнуть системного розвитку
- Мережування посилює вплив: досвід діяльності Мережі UPLAN
- Додаткові способи масштабування діяльності та посилення власного впливу для ОГС

4. Залучали молодь до обговорення стану ключових демократичних реформ та євроінтеграційних процесів України:

- Обговорили стан ключових демократичних реформ та євроінтеграційних процесів України зі студентами: Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в Харкові; Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара у м. Дніпро, а також провели відкриту лекцію для студентів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.
- Провели Молодіжний аналітичний форум «Європейська інтеграція та молодь: від викликів до можливостей» у змішаному (онлайн та офлайн у м. Київ) форматі, до якого долучилося 127 учасників із 16 регіонів України, а також із Бельгії, Словаччини та Польщі.
- Підготували та поширили 4 публікації для молоді за результатами Форуму:
- Як і чому молоді важливо долучатися до процесів реформ та євроінтеграції вже сьогодні

- Роздуми про те, що може мотивувати молодь працювати на публічній службі
- Можливості для молоді, яка прагне долучитися до змін
- Навички та знання, які допоможуть молоді впливати на процеси євроінтеграції й допомагати Україні після вступу до ЄС

5. Долучалися до розробки та обговорення рішень на національному й місцевому рівнях для прискорення реформ:

- Брали участь в обговоренні законопроекту «Про публічні консультації».
- Публічно висловлювали офіційну позицію шляхом підписання заяви громадського сектору щодо загроз законопроекту № 10337 «Про добросесне лобювання».
- Долучалися в складі робочих груп до розробки стратегій стійкості та відновлення громад у прифронтових регіонах.
- Регіональні експерти працювали у складі робочих груп із розробки статутів для громад (м. Ківерці, м. Одеса), а також положень про використання інструментів громадської участі до них, провели публічне експертне обговорення розробленого проекту Статуту м. Одеса.

6. Здійснювали активну комунікаційну діяльність із метою підвищення поінформованості про актуальні дослідження, аналітику та важливі новини про реалізацію реформ:

- Щотижня на фейсбук-сторінці Мережі UPLAN простою мовою пояснювали зміни й нововведення, що відбуваються на рівні держави та стосуються кожного громадянина, в межах інформаційної кампанії «Реформи для людей», охоплення якої перевищило 111 тис. користувачів.
- На порталі uplan.org.ua опублікували 22 блоги й 36 аналітичних статей, 20 з яких підготували регіональні експерти Мережі UPLAN за координацією експертів ЦППР.
- Щомісяця регіональні координатори готували дайджести про ключові події в політичному й громадському житті у своїх регіонах, які публікувалися на ресурсах Мережі UPLAN.
- Публікували матеріали за результатами роботи Мережі UPLAN у регіональних медіа для збільшення охоплення громадян на місцевому та регіональному рівнях: «Чому науковці та практики досі ламають списи навколо Закону про адміністративну процедуру?» (за результатами пресконференції «Національна поліція та адміністративна процедура: Чи знайдуться точки дотику?») та «Як мешканцям волинських громад долучитися до боротьби з корупцією: поради експертів».

Наші досягнення

1. Розширили перелік регіонів, у яких присутня Мережа UPLAN та її регіональні експерти: в лютому створили представництво в Наддніпрянщині, у жовтні на Поділлі.
2. Портал uplan.org.ua відвідало майже 62 тис. користувачів.
3. Стали співорганізатором Всеукраїнського круглого столу «Європейський вектор розвитку муніципальної влади України» з нагоди Дня місцевого самоврядування в грудні в Харкові, який об'єднав понад 50 учасників — науковців, експертів, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, аспірантів. За результатами заходу видано електронну збірку тез доповідей та наукових повідомлень.

Участь експертів ЦППР у консультативно-дорадчих органах та інших фахових і громадських формуваннях

Микола Хавронюк – член Комісії з питань правової реформи при Президентові України – заступник голови робочої групи з питань розвитку кримінального права, член Науково-консультативної ради при Конституційному Суді України, член Національної ради з питань антикорупційної політики при Президентові України, член Міжвідомчої робочої групи з підготовки Плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки

Юлія Кириченко – членкиня Науково-консультативної ради при Голові Верховної Ради України, робочої групи «Вибори на крилах перемоги», міжвідомчої робочої групи з питань удосконалення законопроектної роботи, оцінки законодавчого впливу та підвищення результатів реалізації законів, робочої групи щодо розробки нової редакції Закону України «Про політичні партії».

Вікторія Дерезь – членкиня Громадської Ради при Національному агентстві України з питань державної служби; Експертно-консультативної ради НАДС з питань погодження програм підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад; Робочої групи НАДС щодо підготовки підзаконних нормативно-правових актів до Закону України від 02 травня 2023 року №3077-IX «Про службу в органах місцевого самоврядування»; Координаційного штабу впровадження Закону України від 02 травня 2023 року № 3077-IX «Про службу в органах місцевого самоврядування» при НАДС.

Олена Овчаренко – членкиня Науково-консультативної ради при Верховному Суді, членкиня робочої групи при Вищій раді правосуддя з аналізу та узагальнення практики Вищої ради правосуддя щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, експертка з акредитації освітньо-професійних програм у галузі знань 08 «Право» Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Антон Чиркін, Ольга Івасюк – члени робочої групи «Вибори на крилах перемоги».

Євген Крапивін – член Міжвідомчої робочої групи з підготовки Плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, член міжвідомчих робочих груп при Офісі Генерального прокурора з питань з напрацювання змін до законодавства в контексті ратифікації Римського статуту; оцінювання прокурорів та впровадження системи авторозподілу в прокуратурі; внесення змін до дисциплінарної процедури та розвитку органів прокурорського самоврядування. Член Комісії з питань кадрового резерву в органах прокуратури та комісій з питань атестації прокурорів.

Ольга Піскунова – входить до складу Громадської ради доброчесності та увійшла до Ради доброчесності Державної служби безпеки на транспорті

Антон Чиркін – член робочої (переговорної) групи щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу з питань функціонування демократичних інститутів

Олександр Саєнко – член робочої (переговорної) групи щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу з питань реформи державного управління

Роман Смалюк – член робочої (переговорної) групи щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу з питань судової влади та основоположних прав (Розділ 23).

Євген Крапивін – член робочої (переговорної) групи щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу з питань свободи, юстиції та безпеки (Розділ 24)

Юлія Кириченко, Антон Чиркін, Ірина Шостак, Ольга Івасюк – члени робочої групи з підготовки Дорожньої карти з функціонування демократичних інституцій.

Видання

1. Огляд демократичних інститутів України під час війни. Проміжний звіт – 2024.
2. Моніторинговий звіт за результатами проведення конкурсного відбору на посаду судді КСУ за новою процедурою.
3. Підсумковий документ за результатами проведення обговорення «Виконання рішень Конституційного Суду України Парламентом: практичний аспект».
4. Державна служба в Україні та напрями її реформування і розвитку.
5. Доброчесність у системі правосуддя: на шляху до єдиних та чітких індикаторів
6. Інститут мирових суддів як інструмент залучення громад до судочинства. Звіт за результатами експертних обговорень
7. Громада як юридична особа публічного права: Україна в контексті європейського і світового досвіду
8. Довідник із запобігання корупції в органах місцевого самоврядування
9. Дисциплінарна відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення (законодавство, практика, пропозиції)
10. Невирішені проблеми інституту дисциплінарної відповідальності суддів
11. Як вдосконалити підхід до формулювання цільових індикаторів ЄС у кластері «Фундаментальні сфери»: приклад судової реформи в Україні
12. Біла книга підготовки та проведення повосінних виборів (частина I)
13. Звіт за результатами 4-х громадських обговорень з визначення викликів перших післявоєнних виборів (07.11.23-23.11.23)
14. Розробка рекомендацій щодо проведення перших повосінних виборів
15. Звіт за результатами аналізу судової практики притягнення до відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення за 2022 рік

Комунікації

Керівниця комунікаційного напрямку: Ольга Виноградова

Комунікаційні менеджери: Іван Голод (мобілізований до лав ЗСУ), Наталя Головата, Наталія Новосел, Юлія Рибитва, Аліна Шостак

Консультантка з комунікацій: Вікторія Новак

Асистент: Іван Новак

У 2024 році ми оновили комунікаційну команду Центру та розподілили комунікаційних менеджерів за напрямами діяльності ЦППР, що допомогло ефективніше висвітлювати роботу всіх напрямів організації. Ми періодично проходили комунікаційні аудити, брали участь у тренінгах та фахових вебінарах, аби покращити зовнішню комунікацію Центру та наші канали комунікації.

Цього року Центр політико-правових реформ здійснив ребрендинг – оновлено логотипи організації, фірмові кольори та візуальний стиль соцмереж; підготовлено брендбук і сувенірну продукцію. Також цього року розроблено новий сайт Центру, який наразі перебуває на етапі наповнення і вже незабаром ми плануємо його запуск.

Кількість переглядів сайту зросла у 2024 році до 210 тисяч порівняно зі 175,5 тисячами у 2023 році.

Загальне річне охоплення аудиторії у Facebook становило майже 87 тисяч.

Кількість читачів у Facebook збільшилася на 759 осіб і наприкінці року становила 11689.

Кількість послідовників у LinkedIn збільшилася протягом 2024 року з 516 до 1056 осіб.

Протягом 2024 року кількість користувачів, які підписалися на наш YouTube-канал, збільшилася до 446 осіб, а сукупна кількість переглядів до кінця 2024 року становила понад 87,6 тисяч (14 тисяч переглядів за 2024 рік). До річниці набуття чинності ЗАП (15 грудня 2024 року) підготували тематичний подкаст із Віктором Тимощуком.

Кількість підписників у соціальній мережі X (Twitter) за рік збільшилася до 611 осіб, охоплення – 2722.

Організували 34 офлайн заходи, участь у яких взяло понад 1300 учасників.

Підготували 34 політичних аналітичних дайджестів.

Згадки у національних та регіональних медіа – 360

Згадки в іноземних медіа – 37

Фінансові показники

Джерела фінансування

Донор	Сума з Всього 2024	Сума з Всього 2024, євро	Сума з Всього 2024, \$
Раст	9703301,2	224865,9471	242602,3836
GIZ	9143234,766	216686,13	230496,0924
USAID/Інтерн'юз	7832310,2	180079,7057	194142,6893
DRI	5590746,247	129868,5509	138622,7186
NDI	2861305,96	66379,4876	71705,0494
IFES	2609080,875	60439,73944	65338,00016
EUACI	2509195,09	56988,81399	61514,3723
Благодійні внески	438862,5	10048,04758	10779,37742
USAID/Chemonics	0	0	0
Загальний підсумок	40688036,84	945356,4224	1015200,683

DRI – Democracy Reporting International

EUACI – Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу

GIZ – Німецьке товариство міжнародного співробітництва

IFES – Міжнародна фундація виборчих систем

NDI – Національний демократичний інститут міжнародних справ

USAID – Агентство США з міжнародного розвитку

Проекти та бюджет надходжень

№	Проект	Донор	Початок	Кінець	Всього 2024	Всього 2024, євро	Всього 2024, \$	
1	Інституційна підтримка ЦППР	Ract	01.10.17	24.01.25	9 703 301	224 866	242 602	23,8%
2	РАДА наступного покоління (RANG)	USAID/Інтерн'юз	01.01.22	24.01.25	7 832 310	180 080	194 143	19,2%
3	Сприяння демократичним виборам і референдумам у післявоєнний період через вироблення спільної аполітичної позиції громадянського суспільства	IFES	01.02.23	24.01.25	2 609 081	60 440	65 338	6,4%
4	Підтримка формування державної політики розвитку місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	GIZ	15.03.23	31.12.24	9 143 235	216 686	230 496	22,5%
5	Підтримка та розвиток демократичних процесів в Україні під час та після війни. Етап 2	NDI	15.10.23	24.01.25	2 861 306	66 379	71 705	7,0%
6	Демократична інтеграція, стійкість, та залучення» (Ukraine-DARE)	DRI	01.04.24	31.03.26	4 070 346	94 869	101 836	10,0%
7	Просування культури підзвітності суддів через удосконалення практики кваліфікаційного оцінювання	USAID/Chemonics	01.11.24	24.01.25	0	0	0	0,0%

8	ACCESS - Україна (Досягнення відповідності та співробітництва для стандартів правосуддя ЄС в Україні)	DRI	15.11.24	31.07.26	1 520 400	35 000	36 787	3,7%
9	Благодійні внески	Благодійні внески			438 863	10 048	10 779	1,1%
10	Фінансування експертної діяльності напряму донорами	EUACI			2 509 195	56 989	61 514	6,2%
					40 688 037	945 356	1 015 201	100,0%

Видатки

Категорія видатків	Сума, грн
Оплата праці (гонорари експертам ЦППР та залученим експертам в рамках проєктів)	31 694 590
Офіс, обладнання та інші витрати	1 504 663
Публічні заходи	3 962 975
Аудит	184 778
Друк, верстка, редагування, дизайн, публікації	430 178
Обслуговування, доопрацювання сайту, IT аутсорсинг	39 372
Переклад	407 530
Членські внески	5 000
Видатки разом	38 229 086

* Різниця між отриманим фінансуванням (40 688 037 грн) та видатками (38 229 086 грн) пояснюється тим, що частина коштів які надійшли у 2024 році від донорів на виконання проєктів, передбачена бути витраченою у 2025 році, а також компенсацією витрат, понесених у 2023 році.

Партнери

